

ESPERANTISTO

ESPERANTYSTA POLSKI

MONATA REVUO DE ESPERANTISTA MOVADO EN POLUJO KAJ EKSTERLANDE
MIESIĘCZNY PRZEGŁĄD RUCHU ESPERANCKIEGO W POLSCE I ZAGRANICĄ

ELDONANTO
WYDAWCA

POLLANDA ESPERANTO-DELEGITARO.

REDAKTANTOJ
REDAKTORZY

PROF. DR. ODO BUJWID — TAD. HODAKOWSKI

APERAS LA 1-an DE CIU MONATO. REDAKCIAN MATERIALON ONI PETAS SENDI
GIS LA 20-a DE CIU MONATO.

Pintaŭkongresaj pripensoj.

Ni estas antaŭ la Stokholma kongreso, kiu laŭnombro memorigas al ni la plej brilajn tempojn de nia movado. Kaj nun ekestas demando, pri kialo de la esprebla sukceso en hodiaŭaj krizaj tempoj.

La respondo povas esti nur unu: streĉita kaj konsekvenca laboro de niaj svedaj samideanoj donis sur grundo de unuecigita movado tiun fortunon, kiu ankaŭ povas por estonteco decidi. La taskoj de l' Stokholma kongreso krom la kutimaj ĉiujaraj estas speciale gravaj, ni pensu nur pli la definitiva unuecigo kaj akiro por la nova U. E. A. de ĝis nun ne aliĝintaj naciaj societoj, kio donus fine la longe deziratan harmonion en nia movado.

Kaj la gazetara demando? Jam delonge preparolas tiun problemon la redakcio de „Heroldo de Esperanto“ kaj ĝiaj multaj legantoj; ankaŭ Geneva „Esperanto“ partoprenas en la diskuto. Plimulto de la diskutantoj opinias, ke la unuecigo de ambau gazetoj povus havigi al nia movado vere valoran, oficialan gazeton kun ĉiam aktuala enhavo. Sed oni ne povas flanke lasi la pozicion de kelkaj vivipo-vaj naciaj revuoj. Solvo de la problemo ne devas okazi sen partopreno de la naciaj societoj, se oni pretendas la problemon solvi komplete. La problemo estas ia grava, kaj nepre dum la kongreso

laŭ vidpunktoj praktika kaj profitodona por nia movado devas esti pridiskutita. Laŭ direktivoj akceptitaj dum la kongreso, devos niaj ĉefaj instancoj solvi tiun aferon per bono de nia ideo.

Dum la kongreso ni festos la jaran jubileon de la Kolonia konsento. Tial ankaŭ ni esperas atidi pri la sukcesoj de la nova U. E. A., pri rezultoj, kaj ankorau ni volonte aŭdus pri eventualaj adaptoj de l' interkonsento al vivpostuloj de nia movado.

Decidan rolon havos la naciaj asocioj, kiuj jam reorganizis sin laŭ bezonoj de U. E. A. Trarigardante la novan statuton de U. E. A., ni kun ĝojo konstatas, ke la reformo baziĝas sur multjara sperto kaj certe plifaciligos la laboron de la Esperantistaro.

La polaj samideanoj partoprenos la kongreson eble ne tiel multnombro, kiel ili antaŭ unu jaro esperis. Ili ankaŭ ne restos dum la tuta semajno. Ekonomiaj cirkonstancoj kaj pasportaj malfacilaĵoj estas la solaj kaŭzoj.

Tiun mallongan tempon, kiun ni intencas pasigi dum la kongreso, ni esperas fruktodone eluzi por la bono de ĝenerala Esperanto-movado kaj de nia enlanda.

L. Kutscher.

Gesamideanoj interesataj pri la Stokholma ekskurso demandu al: Pollanda Esp.-Delegitaro, Kraków, Lubicz 34.

ALVOKO AL ĈIUJ AKTIVAJ ESPERANTISTOJ, KIUJ DEZIRAS HELPI INTER SKOLTOJ.

Mi salutas vin kiel agento de (S. E. L.) Skolta Esp. Ligo kaj esperas, ke vi legis kaj aŭdis pri la sukcesoj dum kaj post la skolta mondjamboreo, okazinta pasintjare en Hungarujo.

Dank' al fervora laboro de la hungara esperantistaro oni sukcesis tion atingi.

Ni sciigis, ke Esperanto ludis tre gravan rolon antaŭ kaj dum la jamboreo. Oni aranĝis Esp. tendarfajron antaŭ 2 mil personoj kaj Esp. kunvenon ĉeestis ĉirkaŭ 200 skoltoj el 24 landoj. Jamboreaj komunikoj, skolt-vortaro, kontlibreto, radio-paroladoj, poŝtkartoj k. t. p. enhavis Esp.-tekstojn. En multaj lokoj, kie deĵoris esperantistoj — bankoficejo, poŝto, polico, tendoj, tendar-pordegoj, jamborea-gazeteldonejo, vendejoj — ĉie pendis verdstelaj flagetoj kaj oni uzis Esperanton. Dum tendar-kunveno oni proponis rekomendi pli vastan uzon de Esperanto inter skoltoj, aperigi Esp.-paĝojn en la skolt-gazetaro, uzi Esp. ĉe skoltvojaĝoj.

Sed tiuj sukcesoj havos nur tiam valoron, se ankaŭ en aliaj landoj skoltoj lernos kaj korespondos kun siaj eksterlandaj ĝefratoj. Do via tasko estas la suprajn sukcesojn konigi al vialanda skoltaro, asocio, skoltrevuoj kaj instigi ilin, ke almenaŭ tiuj lernu, kiuj ne scias, kaj ne lernas alian fremdlingvon. Tion proponon certe ankaŭ pola skoltaro aprobas.

Kiel oni scias, la krakova mondkongreso estis la unua, kiu oficiale akceptis rezolucion pri skoltoj „ĉie forte helpi la propagandon inter skoltoj“. Kaj prave ni devas plej unue propagandi nian ideon ĉe movadoj, kiuj estas parencaj, tiam oni povas esperi pli multan komprenon kaj entuziasman sekvanton. Ĉu vi povas imagi! pli utilan kam-

pon por la apliko de Esperanto ol en tiel bele inspirita junularo, kies celoj multe similas la idealon akcelitan de la kreinto de Esperanto. Bedaŭrinde, la grandamasa skoltaro ankoraŭ ne komprenis la por si gravan utilecon de Esperanto, alimaniere la nombro da Esp.-parolantoj estus multe pli granda ol ĝi estas. Nur unu el milo da skoltoj parolas Esperanton, kaj la tutmonda skoltaro ampleksas pli ol du milionojn da knaboj! En Polujo mem estas preskaŭ 135 mil anoj.

Estas do ĉies esperantista devo helpi enkonduki Esperanton en la skoltajn rondojn. Faru propagandon ĉe la skoltoj, vizitu la internaciajn tendarojn kaj serĉu tie la esperantistojn, kunigu ilin. Vi tuj vidos, kian bonan propagandon tio signifas.

Nunjare (16—31. VII. 1934) Slovakaj Katolikaj Skoltoj (Bratislava, Kapitulska 18), invitis al Bańska Bystrzyca (Tatry) ĉiujn geskoltojn scipovantajn Esperanton por aranĝi XII Internacian Skolt-tendaron. Ĉu multe da polaj skoltoj ĝin vizitos, tio nur dependas de nia forta propagando. Venontjare (aŭguste) tutslava jamboreo okazos en Kraków (Polujo). Ĉu ni atendu pli bonan okazon ol ĝi estas nun por enkonduki Esperanton al pola skoltaro? Ni devas jam nun fervore ekagi kaj vaste propagandi nian lingvon, por ke XIII Internacia Skolt-tendaro okazu en Polujo.

La skolta familio bezonas lingvon, por ke ĝiaj membroj interkonatiĝu — jen Esperanto!

Mi do turmas min al ĉiuj geesperantistoj kun varma alvoko, — diskonigu ĉi supran alvokon inter skoltoj ne esperantistaj, gvidu kursojn por skoltoj, fondu esp. rondojn — „Helpu la venkon de Esperanto!“

Emil Mayer

Kraków, Lelewela 9.

K L A R I G A R E S P O N D O.

En Pola Esperantisto Nr. 5, Majo 1934, sur la 68-a paĝo, en „Novajoj el Esperantujo“ vi sciigis viajn legantojn pri la fondo de Stenografa Instituto Tutmonda (S. I. T.) kaj por ĝusta informo, vi esprimis la deziron sciigi tion, kio estas S. I. T., kaj la simpligita stenografio esperanta „Metagrafio“? Kia estas la sinteno de S. I. T. rilate al „Intersteno“ ankaŭ in-

ternacia stenografia sistemo? Ĉu ankaŭ sur la kampo de stenografio estas bezona unuecigo? Vi mem esprimis precize tiujn du lastajn demandojn.

Permesu, ke ni kontentigu vian laŭdindan scivolemecon.

Multaj provoj estis faritaj, por doni al Esperanto taŭgan stenografion. Kelkaj originalaj sistemoj estis verkitaj, sed ne-

niu estas praktike uzata. Ni do ne parolos pri ili.

Ĉiuj — aŭ preskaŭ ĉiuj — naciaj sistemoj estas alfaritaj al la internacia lingvo. Nur malmultaj pli malpli disvastiĝis. Ili estas: la angla sistemo de Pitman, la francaj de Duployé kaj de Aimé-Paris; la germanaj de Stolze-Schrey, de Gabelsberger kaj de von Kunowski; la nederlanda de Groote.

El ĉiuj sistemoj S. I. T. propagandas la ŝatindan sistemon de Duployé, kiu estas uzata en Belgia, Franca, Luksemburga, Rumana kaj Svisa parlamentejoj, same kiel en multaj oficialaj institucioj, ekzemple en Alĝerio, Kanado, k. t. p., kaj disvastiĝis en multaj landoj.

La adeptoj de tiu sistemo fervore propagandas ĝin pro ĝiaj grandaj kvalitoj de simpleco, rapideco kaj legebleco, kiuj ebligas ĝin uzi por multaj celoj, aŭ profesiaj, aŭ personaj.

Ĝi konsistas el du gradoj: la elementa skribo, facile lernebla de plej junaj infanoj, reprezentas tre precize ĉiujn sonojn. Multaj samideanoj, kiuj nenion sciis pri stenografio, lernis tiun skribon sen helpo de iu ajn profesoro en la daŭro de kelkaj tagoj, kelkfoje de kelkaj horoj. La supera grado nomita „Metagrafio“ ebligas facile trafi la plej grandajn rapidecojn.

Tia estas la sistemo propagandata de S. I. T. Por pruvi ĝian internaciecon, sufiĉe, se ni diros, ke fondita dum 1933.

LEONO VIENANO.

LINGVA ANGULO.

(Daŭrigo).

20). Ĉion diritan pri la verbo „deŝovigi“ anst. „deŝovi“ en la nro 19 de „Lingva angulo“ (ke „deŝovigi“ de sub la akselo la bastonojn“ signifas: fari, kaŭzi, ke li deŝovu la bastonojn) oni devas ĝeneraligi pri multo da verboj uzataj multloke kun la sufikso „igi“, kiam la senco de l' frazo tute ne pensigas pri tia vortnuanco. En stranga kaj tute nekomprenebla maniero formiĝis ĉe multaj ia subkonscia opinio, ke verboj en Esperanto alprenas plejparte la sufikson „igi“. Tiel ni povas konstati, ke verboj, uzataj tute malkorekte kun la sufikso „igi“, svarmas en diversaj libroj kaj revuoj kaj ŝokas la impresigeman stiliston. Ekestas la impresio, ke la skribinto aŭ parolanto ĝuas la oftan uzadon de la menciita sufikso kaj kun ia neklarigebla kontenteco li

S. I. T. jam havas delegitojn en 24 landoj.

La fondintoj de S. I. T. ne ignoras la alian sistemojn, kaj inter ili tiun nomitan „Intersteno'n“, pri kiu vi demandis.

Intersteno estas germana sistemo, kreita de l' fratoj von Kunowski, sistemo unue propagandita sub la nomo de „Nationalstenographie“ kaj fine sub tiu de „In'ersteno“.

S. I. T. estas sistema sed ne sekta institucio. Se ĝi varbas nur por la sistemo, kiun ĝi konsideras plej taŭga, ĝi tre ŝatas la agemecon de tiuj, kiuj sindoneme propagandas por kia ajn alia sistemo; jam ofte ĝi pruvis tiun sinceran kolegecon.

Sekve S. I. T. tutkore deziras harmonii kun la adeptoj kaj societoj de ĉiuj aliaj stenografaj sistemoj.

Pri unuecigo: ĉiuj esperantistoj dezirus ĝin kaj volus havi nur unu skribon, same kiel ili havas nur unu lingvon. Bedaŭrinde ĉiuj, kiuj funde kaj senpartie ekzamenis tiun demandon, estas devigataj konfesi, ke tio estas neebla pro multaj gravaj kaŭzoj.

Ĉar S. I. T. ne estas komerca afero, ĝi volonte sendos senpage lernolibron al ĉiuj legantoj de Pola Esperantisto, kiuj volas lerni stenografion, kaj petos ĝin de Stenografa Instituto Tutmonda, 9, Boul. Voltaire, Issy, Seine, Francujo.

La Estraro de S. I. T.

provizas per ĝi malavare multon da verboj, tute ne konsiderante la veran signifon de la jena sufikso. Ni prenu ekzemple la verbon „terurigi“, kiun mi trovis lastatempe en tradukaĵo, stile reviziita de speciala fakulo. Ekzistas adjektivo „terura“ — vekanta timon, timiga, kaj verbo „teruri“ — timigi. Do, „terurigi“ signifas — fari iun terura, fari ke li timigu. En la menciita tradukaĵo estas uzata la verbo „terurigi“ en senco de „teruri“. Do, io tute alia kaj vera intermikso de ideoj.

21). La sufikso „igi“ estas uzata en tri okazoj: I. por indiki, ke io aŭ iu estas farata ia aŭ iu, ekz. akriĝi, aniĝi. II por indiki la komencon de l' ago (simile al la prefikso „ek“) ekz. stariĝi-ekstari. III por anstataŭigi le reflektan pronomon

kaj iafoje la pasivon ekz. leviĝi — levi sin.

Malprave estas ankaŭ ĉi tiu sufikso misuzata kaj ofte trovebla ĉe verboj, kiam ĝi ne respondas la tri supre menciitajn kazojn. Plejparte sub influo de naciaj lingvoj ĝi aldoniĝas al verboj, kies traduko nacilingva enhavas la reflektan pronomon. Tia uzo estas ja kondamninda kaj pravas pri malĝusta dependigo de la esperantaj vortformoj de nacilingvaj. Ekzemploj ne mankas, ilustru ĝin la jenaj: „diferenci“ signifas: „esti malsama“. Ĉi tiu verbo en Esperanto alie ol en diversaj naciaj lingvoj ne havas ĉe si la reflektan pronomon aŭ la sufikson „iĝ“. Kiam la lasta aperas, ĝi celas substreki la komencon de l' ago kaj samsignifas kiel „ekdiferenci“, sed neniam „diferenci sin“, kio estas en Esperanto nekomprenebla strangaĵo. Ĉi tiu verbo en sia korekta Esperanta formo („diferenci“) aperas en Zamenhofaj verkoj kaj nur tiaforme ĝi estas uzenda. Tiom pli forte surprizis min la rimarkigo, per kiu provizis piednote ĉi tiun formon la meritoplana kompilinto de la „Originala Verkaro“, ke „tiel“ (nome „diferencas“ ne „diferenciĝas“) estis en la teksto, liaopinie malkorekta, ĉar la korekta formo estas „diferenciĝi“. („Originala Verkaro“ pĝ. 92). Evidente preterpasis lian atenton la fakto, ke „diferenci“ estas la sola korekta formo Esperanta. Memkompreneble, ke pro tio la kompilinto mem uzas la malkorektan formon „diferenciĝi“ anst. „diferenci“ („Originala Verkaro“ pĝ. 17. linio 4. kaj aliloke).

22). „ne... plu“. La Zamenhofa uzo de la esprimo „ne... plu“ estas tia, ke la verbo disigas la du partojn, ekz. Li ne povis plu paroli. Sed tia vortordo tiom malfaciligis ĉe la skribantoj kvazaŭ estus tendenco senti la spiriton de la lingvo kaj altrudi al la legantoj fremdlingvajn kutimojn. Mi ĉiam legas le menciitan espi-

mon en tia vortordo, ke ĝiaj ambaŭ partoj aperas unu apud la alia, ekz. Li ne plu povis paroli. Ni flegu kaj konservu la esperantan vortordon kaj ni skribu ĉiam, disigante la disigitajn: ne... plu. Ni ne skribu plu: ne plu.

23). La ĉefa vortoparto de kunmetaĵo estas ja la lasta. Tial estas ĉiam facila la ordigo de la vortopartoj en iu ajn kunmetaĵo. Tamen estas kunmetaĵoj, kies vortopartoj okupas jen la unuan, jen la duan lokon, ekz. „jarcento“ aperas ankaŭ en la malkorekta formo „centjaro“. Ni atentu, ke temas pri cent jaroj, pri cento da jaroj, tial korekta estas nur la kunmetaĵo „jarcento“. „Centjaro“ signifas: unu jaro el cent. Same „virŝafo“, ne: „ŝafviro“. „Ŝafviro“ signifus: viro, havanta ŝafajn ecojn aŭ io simila.

24). En „Merkado la azenpelisto“ de N. Jeruŝalmi faris la tradukinto sintaksan eraron, kiun bedaŭrinde li kaj ĉiuj recenzistoj pretervidis. (Ĉu la alta nivelo de la libro malintensigis ilian lingvan viglecon?, sed por kio disfendi harojn ĉe ĝustaj kaj pretervidi ĝustigatajn?) Mallongigi la frazon malĉefan per la adverba participo estas permesite en Esperanto kiel en la eŭropaj lingvoj nur tiam, kiam la subjekto en la ĉefa kaj malĉefa frazo estas la sama. Sur pĝ. 65 de la menciita libro ni legas: „starante tiel poĝrupe kaj interbabilante flustre, kompreneble, kaj timoplene pri la novaĵoj de l' milito atingis subite iliajn orelojn la malproksima kaj obtuza eĥo de la kanonpafoj“. En ĉi tiu kunmetita frazo ne estas permesite mallongigi la malĉefan frazon per adverba participo, ĉar estas en la ĉefa kaj malĉefa frazo diversaj subjektoj: 1) ili 2) eĥo. Do, devas esti: „kiam ili staris tiel poĝrupe kaj interbabilis... atingis iliajn orelojn la eĥo...“

Samspeca sintaksa malkorektaĵo ensutiĝis en la sama libro sur pĝ. 119. linio 6. kaj pĝ. 122. linio 24.

Kelkaj vortoj okaze de „Festo de l' Maro“.

De kiam ekzistas la mondo, ekzistas la homoj, la maro estas elemento adorata, aŭtaŭ kiu kliniĝas en miro homaj fruntoj.

Dum longaj jarcentoj skribis poetoj, verkistoj pri ĝia potenco. Oni skribos pri ĝi, ĝis kiam la homaro daŭros kaj ekzistos. Sed nur tiu, kiu ekstaris apud ĝia bordo, kies pulmoj enspiris ĝian vivdonan blovon, kies oreloj atente aŭskultis la senĉesan bruon de la maro,

nur tiu komprenos ĝian ĉarmon kaj eternan potencon.

Rigardi la maron oni povas senfine.

Ĝi estas la ĉarmo mem, ĝuo kaj sano.

Nun venas libertempo. Ĉiu povas pasiĝi ĝin apud la marbordo, apud nia propra marbordo.

La Festo de la Maro estas unu el tiuj malmultaj festoj, kiuj malgraŭ nia tro-satigo per aliaj „festoj“ scipovas forkap-

ti la koron kaj ekparoli al plej vivaj kordoj de la animo. Sed kial?

Antaŭ ĉio la maro estas elemento por ni kvazaŭ tute nova kaj tial duoble alloga. Ni havas ĝin „nian propran maron“ depost nelonge kaj povas ĝin ĝui, admiri. Estas ĝi ja elemento beleaga, mirinda, same dank' al sia pentrindeco, kiel dank' al sia minaco kaj mistereco.

Ni konas ĝin malmulte, ĉar forŝovitaj malproksimem en la profundon de la kontinento, malofte ni ĝin vidas kaj ankoraŭ pli malofte ĝin de la proksimeco ekkonas, malhavante okazon kunvivi kun ĝi kaj ĝiaj misteroj. Kaj tiu vivo estas supervorte alloga, ĉar same la naturo, kiel la homa vivo sur la maro kaj apud la maro prezen'as ne kutimajn ĉarmojn kaj surprizojn, pri kiuj ni „ŝteniĝintaj kontinentaj ratoj“ ne povas imagi.

Krom tio la maro estas superpeza trezoro, neelĉerpebla fonto de la riĉeco kaj forto por la ŝtato, por la socio, por ĉiuj kaj ĉiu. Sufiĉas mencii tion, kion jam plej penetremaj esploristoj de nia historio mullfoje konstatis, ke la malzorgemo por la maraj aferoj kaj apatio por politikaj ideoj koncerne al maro fariĝis iam unu el plej gravaj kaŭzoj de la ruino de potenco de nia nun renaskiĝinta Respubliko.

Kaj ĝuste la „Festo de la Maro“ celas la popularecon de tiuj ideoj. Ne sufiĉas, ke nur la Registaro kaj malgranda nombro da fervoruloj okupiĝas per organizado de la maraj aferoj. Tiu ideo devas fariĝi afero de ĉiu pensanta socio kaj tial ĉiuj aŭ almenaŭ la plej granda parto de la socio devas ekkoni-

ni la maron kaj ĝiajn bordajn ĉirkaŭaĵojn.

Apud la limo de la libera urbo Danzig kuŝas en beleaga valo Orłowo, ĉarma anguleto por ripozi post tutjara laboro. Poste elendiĝas Gdynia, kiu kun nekredibla rapideco grandiĝis je fama havena urbo. Sur Kamienna Góra multaj belegaj, komfortaj hoteloj kaj vilaoj allogas la gastojn. Apud la maro kuŝas bela Jastrzębia Góra kun sunplana strandbanejo kaj arbaroj, apude Karwia. La duoninsulon Hel komencas nova Hallerowo kun varmaj banejoj kaj de tie disvastiĝas per unu zono ĝis la pinto de Hel grandega strandbanejo kaj multaj fiŝistaj vilaĝoj kiel Wielka Wieś, Chałupa, Kuźnice kaj ĝaja kaj granda Jastarnia. Nia marbordo posedas kelkajn lumturojn, el kiuj la lumturo en Zarzewie apartenas al la plej fortaj en Eŭropo. La duoninsulo Hel posedas fervojan komunikigon, du lumturojn, ofte vizitatajn de la gastoj, kiuj de ĉi tie povas ĝui la mirindan vidajon de la maro, sur kiu moviĝas grandaj ŝipoj kaj malgrandaj ŝipobatoj kaj super la akvoj suprenleviĝas ofte hidroplanoj de nia havenurbo Płock.

Do al tiu ideo de ekkonatiĝo kun nia maro estas dediĉita la momento de la Festo de la Maro. Estas ege necese, ke tiu mara ondo — en ĝia milda, bonfara formo superserviĝu je ĉiuj kontinentaj teritorioj de la Pola Respubliko, ke ekblovu favora „vento de la maro“. Tiu ondo forportu nin, tiu vento blovu super Polujo, ĉar tiuj elementoj estas niaj potenco kaj fiero.

N. Bertizanka.

KOLEGIO DE INTERNACIAJ PRELEGOJ AKADEMIAJ

je la nomo de l' Unua Marŝalo de Polujo, Józef Piłsudski en Gdynia

sub egido de la Komisiono de Intern. Kunlaboro de Profesoroj kaj Docentoj de Juro Administracia kaj Politikaj Sciencoj.

Prezidanto: prof. Hipolit Gliwic, v. prez.: prof. Dr. R. Dominiak (Brno), prof. dr. K. Lastovka (Bratislava), prof. dr. Stainov (Sofia), Ĝen. sekr.: prof. dr. T. Hilarowicz.

La Kolegio ekzistas la III-an jaron. La prelegoj okazos de la 15. VII. — 1. VIII. 1934, en la ŝtata Marista Lernejo kaj Markomerca Instituto en Gdynia.

Programo de l' prelegoj.

I. Instituto por Sciencj Administra-

ciaj kaj Ekonomiaj prezid. prof. dr. T. Hilarowicz.

La prelegoj:

General - ekonomiaj problemoj, homa materialo en la internacia ekonomio, intern. karteloj, valuto, reformo de la komunumoj en Polujo, budĝetoj de komunumoj kaj kultur-socia vivo, komparo de administracia procedo, ekonomiaj rilatoj: pol-ĉefaj, pol-rumanaj, pol-svedaj, Gdynia kaj la ekon. strukturo de Polujo, la ekon. vivo en Danzig, ŝtat-ordo en Ĉeĥoslovakujo kaj aliaj.

II. Instituto pri la Kulturo de Slavaj Popoloj.

Prez. Waclaw Sieroszewski, prez. de la Pola Akademia Literatura.

Prelegoj:

Etnografio de Pomeranio, familiaj kutimoj de slavaj popoloj. Historio, geografio kaj literaturo de Jugoslavio, literaturoj ĉefa kaj slovaka, literaturo ukrainia, socialaj problemoj en arkitekturo, la pola arto dekoracia de la XVII kaj XVIII jc. Socia k. kultura vivo de la junularo ĉeĥoslovaka. Altaj lernejoj en Polujo, protekto de naturo en la slavaj ŝtatoj, kaj aliaj. La prelegantaro konsistas el famaj scienculoj kaj profesoroj de la universitatoj polaj kaj de aliaj slavaj ŝtatoj.

Kondiĉoj: Aliĝo al ĉiu Instituto — 20 zlotojn polajn, al ambaŭ Institutoj kune — 30 zlotojn.

La aliĝintoj povos ricevi loĝejon kun tuttaga manĝo por 5 zlotoj tage. La partoprenantoj en la Kolegio ricevos fervoj-rabaton. Aliĝi povas: oficistoj, studentoj kaj aliaj.

Aliĝojn oni sendu je la nomo de la Instituto - Direktoro prof. dr. T. Hilarywicz, Warszawa (Polujo), Łowicka 51, m. 43.

Informojn petu de la Sekretariejo de la Ins. Warszawa (Polujo), Współna 54, m. 3.

Henryk Giełb

Tilio.

Ĝi ĉiam staras ĉe gepatra sojlo
Kaj brakojn mole etendas al mi,
Gaja, larĝombra, densfolia verda
Neforgesebla maljuna tilio.

Ĝi ĉiam portas flavetajn floretojn
Kun bonodoro de l' freŝa miel',
Per ili mian kapon superŝuti
Plej grava ŝajnas por ĝi ĉiam cel'.

En ĝia ombro post longa vagado
Mi staras pale, — malŝparema fil' —
Kaj, kiel iam, plej strangajn baladojn
Ĝi rakontadas en la luna bril'.

Tilio! maljuna! Mi jam ne komprenas
Misteran sencon de l' juneca kant',

Naŭvaj vortoj, vortoj ĉi infanaj
Jam perdis vorton por tra l' viv' migrant'.

Ie en granda homplena urbego
Muĝas maŝinoj, tremetas lampflam',
Flugilojn movas bird'-aeroplano,
Sonas radio, sonoras la tram'.

En flueganta homa riverego
Bolas doloro en soleca kor'
Iu ridetas, iu memmortigas,
Al iu brando fariĝas trezor'.

Ĉi kant' kruela, ĉi kant' de la vivo
Forton akiris nune super mi,
Mortis fabelo kun mort' de l' juneco
Mortis por ĉiam — ni vivas' tilio!

LENA.

AL LA INTERNACIA INSTRUISTARO.

Karaj gekolegoj (geinstruistoj kaj geinstruantoj)!

Estas nepre necese, ke ni por gravajn informoj al registaroj ktp. posedu fidindan materialon pri Esperanto-instruado en ĉiulandaj lernejoj

Pro tio mi kore petas vin, ke ĉiu, kiu kapablas raportoj pri tio, kiel eble plej baldaŭ (ne prokrastu vian respondon pro la venontaj grandaj ferioj!) sendu al mi detalajn informojn pri:

1) Esperanto-instruado,

2) Esperanto-kursoj.

a) kiel deviĝa fako.

b) kiel nedeĝiga fako, sed enhavata en la instru-plano.

c) kiel tute privata afero.

Vi per tio faros grandan servon al la movado, por kies venko ni ĉiuj batalas. Mi estas certa, ke vi volonte oferos por

la bona afero ankaŭ la necesan postmarkon.

Krome mi estus tre danka al vi, se vi samtempe sciigus al mi la kompletajn adresojn de 2 aŭ 3 knaboj kaj knabinoj el via lando, 12—15-aĝaj, inteligentaj, sinceraj kaj precipe fidindaj, kiuj scipovas Esperanton. Mi projektas kun ili gravan eksperimenton rilate al internacia korespondado - perado. Mi ankoraŭfoje petas vin korege, ke vi subtenu ĉi tiun laboron per baldaŭaj multnombraj respondoj.

Kun kora antaŭdanko salutas vin

Marta Moelke

sekretariino de Kunlaborado de IALA
Hünensteig 8. a.

Berlin-Steglitz (Germanujo).

Gramatiko.

Hamilkar, ĉef' de Kartagin',
Al Rom' malamon kun obstin',
En fila flegas koro:

Hannibal, knabo, por patruj'
Juru militi kun Rom' tuj —
Se venos via horo.

Paĉjo, rediris Hannibal,
Mi kun Romanoj en batal'?
Male mi ilin ŝatas:

Ĉar, kvankam estas mi junul',
Sed la kulturon sen makul'
Ce ili mi konstatas.

Ha, kriis patro tratu min
Tuj ia monstra mortdestin',
Ter' kovru min, marvento!

Per hont' signita mia nom',
Rapide venu al la dom',
Hejma privat-docento.

Jen por vi plena uj' de or',
Preparos vi la filon por
Latina parolado.

Docento dankas kun aklam'
Kaj Terocinu el poŝ' jam
Eltras al lernado.

Hannibal sidas: miengest'
Fia, sed lernas: Terra est
Rotunda et globosa...

Komence studas kun obstin',
Sed ĉe deklinacioj-fin'
Lin kaptis sent' furioza.

Kaj malgraŭ ŝvito, pen', klopod',
Haltis ĉe ĉarma Quia, quae, quod,
Supren okul' eliras.

Kaj ĉe renkont' kun bela Haec
Ĥertura kaptis lin ploreĝ'
Kaj al la patr' foriras.

Paĉjo amata, ĉi latin'
Baldaŭ sekigos tute min,
Instiĝas ĝi enue.

Maljuna Hamilkar-rigard'
Ekflamis pro kolera ard',
— For iru, lernu plue.

Hannibal ree lernas, sed
Modus lingual' osced',
Ce Praesens preskaŭ dormas

Kaj ĉe Perfectum febris li,
Gerundia — krevas iam temp',
Sed plu li frazojn formas.

Sed kiam venis Supinum,
Kapon trairis bruo, zum',
Diabloj lin alprenas.

La gramatikon en moment'
Ĝetos sur kapon de docent',
Ree al patro venas.

Paĉjo! suface estas jam!
En fulm' pereu Quod kaj quam
Kaj ĉi labor' foleral'

Mi juras, ke de fia Rom'
Kun quia m'oj nur fantom'
Restos sur globo tera

Hamilkar ne respondis, for!
Ĉar vidas, ke en juna kor',
Al Rom' furiozo flamas.

Rediris: bone estu fin',
Mi vidas, ke vi indas min
Kaj Romon nun malamas.

Heredos mian glavon vi,
Docenton vi ne vidos pli,
Ĉefpastro tuj aperu!

Por solenigo de la ag' —
Ŝafon kaj kapron en ĉi tag',
Al dioj li oferu.

Kaj sciu vi, amata fil',
Ke Rom' pereos de paŝil'
Aŭ Kartagino dia.

Se ĉesus do en vi koler',
Rigardu libron kun esper',
Ĝi — rememoro via.

Cu batis Romon Hannibal
Fidela al jur' ideal' —
Respondas ja kroniko.

Kaj fakton tiun faris ne
Miraklo ia aŭ ide',
Ĝin kaŭzis — gramatiko.

El pola lingvo tradukis
Eska.

DRO RUDOLF WEIGEL

profesoro de l' universitato en Lwów.

Laboratorio por kontraŭbatali la infektajn malsanojn.

(Prelego disaŭdigita de Polskie Radio en Lwów, Warszawa, Kraków la 25-an de aprilo 1934).

Esperantigis dro Karol Klein.

Estimataj Gesinjoroj,

En tiu ĉi prelego mi intencas konatigi vin kun esplortrezultoj de nia laboratorio pri mikrobi kaj malsanoj de ĝia kontraŭbatalado.

Tiun ĉi prelegon aŭskultos eble logantoj de landoj, kie la memoro pri teruraj kaj timigaj epidemioj de makula tifo vivas nur en rememoroj de plej aĝaj homoj. Car antaŭ sufiĉe nelonga tempo — ne pasis ankoraŭ naŭdek jaroj, kiam tra viaj landoj transiulis lastaj ondoj de tifa epidemio, englutantaj ne centojn kaj milojn, sed milionojn da homaj estaĵoj. Por homoj pli junaj la makula tifo estas eble nur mалаgraba rememoro pri unu el multaj doloraj plagoj, kiujn al la homaro alkondukis la mondmito. Do hodiaŭ ĝi aspektas kiel ia epidemio de pasintaj tempoj, vegetanta eble ie en malproksimaj landoj, kondamnita ĉe, tere je pereo. Makula tifo tute ne estingiĝis, ĝi nur silentiĝis.

Ĉiuj est. legantoj estas varme petataj **diskonigi tiun ĉi prelegon kiel eble plej vaste**, reprezentante ĝin, legante en grupoj, publikigante en naciaj gazetoj komplete aŭ resume. Pri la rezultoj bv. nin informi kaj sendi 2 ekz. de la gazeto, en kiuj la artikolo aperis. Ni bezonas ilin por gravaj celoj. **La Red.**

zon. Tiujn ĉi skatojetojn kun pedikoj oni alligas al piedo aŭ mano de homo por nutri ilin. La pedikoj suĉas sangon inter malsanoj de gazo. Unu homo nutras tage ĉirkaŭ dudek milojn da tiuj ĉi aĝablaj bestetoj. La kaĝetoj estas senpaŭze konservataj en varmkuturo ĉe tridek kvar C-gradoj da varmo. Post ok tagoj da nutrado la pediko estas jam matura. Poste oni infektas ĝin per makula tifo helpe de inektilo. Tiamaniere infektitajn pedikojn oni nutras ankoraŭ dum kvin tagoj por ebligi al mikrobi maksimuman disvolvon.

Komprenible infektitajn pedikojn povas nutri nur homoj, kiuj jam transpasas la tifon, do estas imunaj, aŭ homoj, imunigitaj antaŭe per mia kontraŭtifa vakcino. El intestoj de tiama niere infektitaj pedikoj oni preparas jam vakcinon.

Ĉiu komprenible demandas ĉu ĉi tiu vakcino vere plenumis sian taskon, ĉu ĝi vere imunigas homon kontraŭ makultifa infekto. Do ni povas certigi, ke ricevitaj rezultoj superis tiujn main atendojn. Efkaco de Riketsia vakcino, kompare kun efkaco de aliaj vakcinoj, preparitaj ankaŭ el mortigitaj infektatoj ekzemple vakcino, kontraŭ ĥolero, ventra tifo — tiu ĉi efkaco estas miriga. Tiun fakton klarigas nur tiu cirkonstanco, ke Riketsia vakcino malsame ol aliaj estas preparita — kion mi jam menciis — ĝuste el pura Riketsia-pediko. do el infektato per nenia arta nutraĵo sangita. Nomb'o da inokultitaj homoj superas jam nune dekad mil.

Finante mi ankoraŭ mencias, ke per laboro pri ĉi tiu problemo, nome pri infektato kaj aktiva imunigo kontraŭ makula tifo, mi okupiĝis en komenco de la mondmilito, kiam la epidemio abunde rikoltis viktimojn. Tiam ŝtata estraro fervore subtenis laboron de sciencistoj en ĉi tiu fakto. Kaj konsiderante grandan procenton da perdoj inter kuracistoj batalantaj kontraŭ tiu malsano kaj inter sciencistoj okupiĝantaj per ĉi tiu problemo — eble iu ekrimarkos en ĉi tiu fakto grandan feliĉon, ke malgraŭ tio, ke mi mem dufoje ekmanis, infektiginte en laboratorio, tamen mi sukcesis solvi la problemon pri vera kaŭzo de makula tifo kaj aktiva imunigo kontraŭ ĝi.

inokulita. Samtempe tio donas imagon, kiel danĝera estas tia laboro.

Car nutra kanalo de normala pediko, ĉiam sterila, ne enhavas iajn bakilojn — intesto de ĉiu pediko, maksimume infektita per mia metodo, prezentigas al ni kvazaŭ saketo, plenigita per pura kulturo de makultifa mikrobo kaj samtempe ideala materialo por produktado de profilaktika vakcinajo. Tiamaniere ni povas hodiaŭ en ĉiu momento proviziĝi per laŭvola kvanto da makultifa mikrobo en ĉiu laboratario kaj ĉesto de malsanulo.

Vakcinajo, farita el Riketsia Prowazeki-pediko, prezentas samtempe la idealan specon de vakcinajo. Pli bonan oni ne povus ĉi elrevi, ĉar ĝi estas, preparita el mikrobo tute ne ŝanĝita per iaj artefaritaj nutraĵoj kaj el tiu ĉi speco de mikrobo, tio estas el Riketsia-pediko, ni ĝuste infektas la homon. Mian vakcinajon oni ne faras el tuta disfrotita pediko, sed nure el sterile elpreparitaj iliaj intestoj, pistitaj en fiziologia fluidaĵo. Por mortigi la mikrobon kaj steriligi la nutraĵon oni aldonas duonprocentan fenolon. Oni inokulas ĉiame trifoje perkreskantaj dozoj enhavantaj entute cent kvindek pedikajn intestojn. Pro tio, ke intesto de maksimume infektita pediko enhavas dek ĝis cent milionojn da Riketsia — la ŝumo estas kvin miliardoj da mikroboj.

Sekve per stranga koincido tiu ĉi ĝuste pediko, kiu ekskluzive kaŭzas kaj transportas epidemion kaj infektas nin per ĉi tiu malsano, samtempe kaj nure ĝi povas gardi nin antaŭ infektado, alportante tiun ĉi unusolan, hodiaŭ eblan savon. Miloj da pedikoj devas oferece perej por savi nin antaŭ insida infektado per makultifa mikrobo de iliaj fratinoj kaj fratoj. La vakcinajoj oni preparas nune en mia instituto en iom pli granda kvanto, necesa por imunigi monate unu milion da homoj.

Por ricevi proporcion kvanton da mikroboj, oni kulturas multnombro en mia instituto normalajn pedikojn, ĉirkaŭ kvincent mil tage. Car la pediko povas esti nutrita nur per freŝa homa sango — homoj devas nutri ilin dufoje dum tago po unu horo. Oni fermas la pedikojn po tri ĝis kvin cent da ekzemplaroj en konvenaj kaĝetoj, tio estas en malprofundaj, kalfaritaj skatoletoj, kiuj en loko de fundo havas silkan muelistan ga-

atandante konvenan momenton por senkateniĝi denove en sia tuta potenco kaj teruro.

Vi devas nome ekscii, ke nur relative malgranda parto de nia globo, ĉar apenaŭ la parto de okcidenta Eŭropo, estas nune tute libera de tiu ĉi epidemio; kaj la tuta resto de nia mondo, tiel de Eŭropo kiel de Azio, Afriko kaj Ameriko, malgraŭ intensa laboro kaj aplikado de ĉiuj de ni hodiaŭ disponataj rimedoj en batalo kun epidemioj — ne estas kapabla nuligi brutetantajn ĝermojn de makula tifo en malgrandaj epidemiaj nestoj. Ilia nombro ne malgrandiĝas, eĉ ĉiujare ĉie plimultiĝas.

Ni scias, ke ĉiuj epidemioj de makula tifo dum pasintaj tempoj, kiuj transruliĝis tra tuta Azio kaj Eŭropo, aneksante ĉiujn ĝiajn landojn, laŭvorte dekmante loĝantaron de Eŭropo kaj ŝanĝante kelkajn ĝiajn partojn simple en dezerton — aperadis ĉiam periode. Ili subite eksplodis, nekonekte kiamaniere kaj de kie — kaj poste tute malaperadis por ataki denove post ia tempo kun tuta forto. Cetero tiel procedas ĉiuj epidemioj. Kio kaŭzas tion — hodiaŭ ni ankoraŭ ne scias. Versajne epidemioj estas subordigitaj al iaj, ankoraŭ de ni neesploritaj reguloj kaj regas sin mem. Ni ne scias kiaj faktoroj ĉi tie agas aŭ kunagas.

Jen ni observas tian periodon de intensa viveco kaj ekspansia penado de tifa epidemio, kvankam sendube nur multaj scias pri tio. Mi tamen estas tute certa, ke — se ni vivus hodiaŭ sur nivelo de kulturo kaj evoluo de higieno de niaj prauloj — ni nune travivus periodon de grandega tifa epidemio ne nur en Eŭropo kaj Azio, sed ankaŭ en la tuta mondo. Sole al vigleco de sanitaraj oficejoj kaj al tiu ĉi fakto, ke dank'al oferema laboro de esploristoj, precipe al laboro de granda Nicolla ni ekkonis jam ĝustan transportanton de ĉi tiu epidemio, tio estas homan pedikon, kaj ni kapablas ĝin kontraŭbatali — sole al tiuj ĉi faktoj ni ŝuldas dankon por tio, ke ni povas nuligi la tifan infektaĵon jam en ĝermo aŭ almenaŭ reteni ĝin en limoj, ne permesante al ĝi disvastiĝi. Sendube tamen, kiam aperos aŭ grandaj elementaj malfeliĉoj aŭ senkateniĝos la teruraĵoj de milito — tiam aperos ankaŭ en sia tuta teruro ekzantema tifo kiel ilia fidela ligano kaj neforlasema kamarado.

Tiame ni denove estos devigitaj komenci obstinan kaj malfacilan batalon kontraŭ tiu ĉi absolute plej minaca epidemio de ĉiuj tempoj — kaj mi devas substrecki, ke ĉe hodiaŭ, kiam ĉiujn aliajn epidemiojn, iame tiel minacajn, ekzemple: ĥoleron, ventriton, disenterion, ĉe peston, ni povas facile subigi — la batalo kontraŭ makula tifo tute ne estas tiel facila kaj apartenas — malgraŭ ekzakta ekono de ĝia etiologio — ne nur al plej multekostaj sed ankaŭ al plej malfacilaj, ĉar makultita mikrobo ŝtelkŝtigas kaj insidas ĝuste tie, kien ofte la posantaj oficejoj simple ne povas enpenetri, ekzemple en mizeraj kabanoj kaj budoj de plej malmalriĉa, tute malzorgita loĝantaro de profundaj en montoj kaŝitaj vilaĝetoj — kaj poste de tie per la stranga destino elvokas ĝin kaj ellogas denove la mizeron.

Povas ankaŭ esti, ke ĝuste la ĝenerala mondkrizo kaj kaŭzita per ĝi mizero estas unu el faktoroj, kiuj hodiaŭ faras vojon kaj preparas bazon por ekspansio de aperanta nunne en ĉiuj landpartoj makula tifo.

Nun mi alpaŝas al la ĝusta temo. Plej lasta celo de ĉiuj esploroj de mikrobo, kaŭzanta iaĵn infektajn malsanojn, krom pure ideaj motivoj — nura ekono — estas ankaŭ praktikaj motivoj, nome eltrovo de vojoj, kiamaniere kontraŭbatali ĉi tiun infektaĵon.

Ek de komencaj esploroj de makultita mikrobo ĉiuj preskaŭ esploristoj decidis precipe atenton al batalproblemo de ĉi tiu plej terura infekto, penante eltrovi efikan vakcon. Skrupule oni klopodis ankaŭ apliki kontraŭ makula tifo ĉiujn imunigajn rimedojn, kiujn ni hodiaŭ disponas.

Neniu tamen de tiuj metodoj donis kontentigan rezulton pro diversaj kaŭzoj. La materialo de unuaj provoj, ekzemple sango de malsanuloj, uzata kiel mortigita vakcino, enhavis tro malmultajn mikrobojn, por ke ĝi pervu entute imunigi. Malefiks ankaŭ ĉiuj metodoj, kiuj celis imunigi aplikante materialon kun vivaj mikroboj, aŭ en malfortigita aŭ nemalfortigita formo. Kiel nome montris provoj, faritaj kun homo, ĉiuj el tiuj metodoj enhavas gravan dangeron, kaŭzante tipan makultitan infekton.

Malsukcesis ankaŭ ĉiuj provoj imunigi per aliaj, supozeble tiel, mikroboj, kulturitaj de multaj aŭtoroj en artaj nutraĵoj. Tio

devenas de tie, ke makultita mikrobo kiel speco ekstrema aplikita al parazitado sur kelkaj nur nutristoj, nome sur pediko kaj homo, fortirita el normalaj cirkostancoj, transportita en artan nutraĵon, ŝanĝigas, (kelkde estas mial esploroj), tiel principe en siaj biologiaj ecoj, ke ĝi ĉesas esti makultita mikrobo kaj fariĝas simple io tute alia, prekaŭ alia speco.

Por ricevi necesan esplor-kaj produktmaterialon de vakcino, tio estas mikrobaĵn kulturaĵojn, oni devus ĝin ĉiupene iel plimulti. Plej favoran bazon mi trovis en la pediko mem. Teknika flanko montiĝis neatendite facila. Per vitra kapilara tubeto — enmetita tra anuso en inteston — oni inĵektas rekte en ĝin sub lupeo materialon, enhavantan infektaĵon, ekzemple sango de malsanulo, agutinojn de organoj de infektita kobaĵo aŭ infektita pediko. Lerta laboranto povas tiamaniere dum kelkaj horoj infekti pli ol mil pedikojn.

Montiĝis, ke pediko tiamaniere infektita anstataŭas bonan artan nutraĵon. Makultita mikrobo, atinginte pedikan inteston, penetras en ĝian endoteliĉelon, ĉi tie intense ĝi plimultiĝas kaj fine detruas ĉiujn ĉelojn tute pleneigante la tutan inteston. Tiam la pediko pereas. Tiamaniere mi sukcesis ricevi pli multe da infektaĵo kaj antaŭ ĉio reteni ĝin en kulturaĵo, do akiri necesajn cirkostancojn por ĝia preciza esploro. Dank al tiel akiritaj materialoj mi pruvis nereuteble, ke mikrobo, kulturita en tiel infektitaj pedikoj nomita de Roche-Lim honore al du esploristoj Ricketts kaj Prowazek, mortintaj kiel viktimoj de ĉi tiuj esploroj „Rickettsa-Prowazeki“ — estas ĝuste ĉi tiu mikrobo de ekzantema tifo, tiel longe serĉita. Injektante mikrobcon de pediko en pedikon, oni ricevas en mia laboratorio diversajn Rickettsa-vakcinojn jam deposit pli ol dekok jaroj. La vakcinoj dum tiu tempo neniel ŝanĝiĝis, do tio estas ideala maniero por kulturado de la mikrobo.

Plej bona provo, ke ĉi tiu Rickettsa-Prowazeki-mikrobo estas makultita infektaĵo, estas fakto, ke mi mem dum preparado de infektita pediko infektiĝis, kvankam mi neniel kontaktiĝis kun malsanulo. Similaj infektoj per pura Rickettsa-agutinoj de pediko ripetigis en mia laborejo dekokfoje. Absolute oni povas diri, ke neniu evitis infekton dum ĉi tiu laboro, se li ne estas

SPORTO KAJ TURISMO

Ekskurso tra Londono, la 8-miliona ĉefurbo de la mondo.

Londono estas la plej granda kaj tre interesa urbo en la mondo. Tiu grandega ĉefurbo en Eŭropo estas vere interesa, precipe por turistoj, kiel la 8-miliona urbo de la dissemittaj sur la tuta terlobo anglaj kolonioj kaj dominioj.

Al la ĉefurbo de Granda Britujo ni alvenis el Holando per la ŝipo „Polonja”: Ĝi loĝiĝis sur Tamizo apud haveno Greenvich Pier. De la haveno al la ŝipo kaj reen ni veturis per motor-boato. Du horojn ni veturis per la ŝipo, rigardante Londonon kaj la havenojn, ĝis ni alvenis al la loko.

En la Londona haveno oni vidas tiom da internaciaj ŝipoj, vaporsipoj kaj jahtoj, ke ĝi impresas kvazaŭ ŝip-arbaro.

Sur la haven-stacio atendis min Londonaj esperantistoj ku la konata esp-isto Bernard Long. Prezidanto de B. E. S. post koraj salutoj ili cferis sin por ĝvidi nin tra la urbo. Unu el la anglaj esperantistincj, simpatia fr. Bella Klarfeld, fervora esp.-turistino, dum nia ĉeesto en Anglujo tre kompleze servis al ni, montrante ĉion vidindan kaj vizitindan en London. Ni interkompreniĝis bonege per Esperanto, kio montras al ni ĝian utilon por turisto en fremda lando. De la haveno ni veturis per subtera fervojo, tramo kaj aŭtobuso al la urbocentro. La veturo daŭris ĉ. 1 horon.

Tuj post alveno en London ni vizitis la urbon: vicon da plej interesaj, plej viglaj stratoj, kiel: City Oxford, Fleet Street, Strand, Charing Cross, Trafalgar Square, Picadilly ktp. Poste la kinojn, teatrojn, restaciojn. Ni observis la noktan vivon en la stratoj de London, kaj la lum-reklamojn, eksitantajn per helaj iluminaĵoj.

Ni eniris la plej grandan, elegantan kafejon — Lyons Corner Hous. Tiu firmao posedas kelkcent filiojn (kafejojn) en Londono, kaj kelkmil kafejojn en la provinco. Ne estas urbo aŭ vilaĝo en Anglujo, kie Lyons ne estus reprezentita. En tiu kafejo troviĝas multe da elegantaj saloncj, kie la muziko ludas. Granda movado, kaj ĉie regas la karakteriza angla trankvilo. Plej interese estas, ke tiuj kafejoj estas malfermitaj seninterrompe tutan tagon, kaj dum la 36 jaroj de ilia ekzistado ili ne estis fermitaj (post ĉiuj 8 horoj la servistaro ŝanĝiĝas).

Tie ankaŭ ni vidis la grandan kinejon „Empire” kun audantejo pod 5.000 pers.: ega, impona enirejo, luksaj atendejoj, en la foyer aranĝita eleganta kafejo kaj legejo; en la atendejo kuŝas tapiŝoj je valoro de 8—10.000 funtoj; la konstruo de tiu ĉi kinejo kostis ĉ. 1 milionon da funtoj sterl. La kinejo funkcias de 10 h. matene ĝis 2. h. post noktomezo; ĉiu — 3-hore okazas prezentado kun artistaj koncert-programo. Similajn kinejojn kaj kafejojn oni multe trovas en Londono.

La ceterajn tagojn ni vizitis la plej interesajn objektojn en la urbo; vicon da bonege konservitaj monumentoj de la pasinteco, kiel, la majestatan Westminster Abatejon, la reĝan palacon de Saint James, Buckingham Palace, National Gallerie. Katedralon de Sankta Paŭlo, Monumenton de la Neknata Soldato kaj la faman London - Turon. La Turo (Tower) estas malnova londona kastelo, konstruita en la jaro 1078 de Wiliano la Konkerinto por defendi la urbon. Dum multaj jarcentoj en Tower oni kronis reĝojn, tie ankaŭ reĝoj estis malliberigataj aŭ eĉ senkapigataj. Tre interesa estis por la vizitantoj la trezorejo en Wakefield Tower: belegaj craj kronoj, grandaj brilantc kaj aliaj kron-juveloj.

Admirn elvokas ankaŭ sekvantaj londonaj kuriozaĵoj: la plej granda zoologia ĝardeno, akvario, fama internacia muzeo de vaksaj statuoj — muzeo de teruraĵoj de diversaj landoj. Precipatan atenton elvokas la konstruaĵo de la angla parlamentejo kun la fama horloĝo Big Ben. Ni vizitis ankaŭ la Hyde Park, Regenspark kaj aliajn ĝardenojn.

Tre interesa kaj atentinda estas la plej granda muzeo en la mondo, la fama British Museum. Tiu konstruaĵo posedas ĉ. 100 ĉambregojn. Preskaŭ ĉiuj arkeologiaj objektoj, eĉ la plej grandaj, kiel strat-monumentoj, mumioj k. t. p. troviĝas tie en ratura ĝardeno, kaj ne kiel en aliaj similaj muzeoj — en miniaturo kaj kopioj. Mem la biblioteko en British Museum enhavas ĉ. 5 milionojn da libroj de la monda literaturo kaj ĉiujare pliĝas ĝia cifero ie 100 000 elzempleroj. Por bildigi tiun eksterordinare grandan bibliotekon sufiĉas aldoni, ke se oni loĝigus ĉiujn ĝiajn librojn sur unu surfaco

unu apud la alia, ĝi okupus spacon de ĉ. 100 kv. klm.

Poste ni vizitis la komercan kvartalon (ne etas tie entute privataj loĝejoj) en kiu troviĝas nur vendejoj kaj magazenoj. Troviĝas tie grandaj komercaj-domoj. Mem la Selfridge's-House okupas ĉ. 10.000 da oficistoj. Por la aĉetantoj estas tie aranĝitaj 2 bridge'-kluboj kun ĝardeno, 2 kafejoj k. a. distraĵoj. Tiu ĉi komerca societo troviĝas en 7-etaĝa konstruaĵo: 3 etaĝoj troviĝas sub la tero kaj 4 super la tero. En Anglujo ne estas „nub-skrapaĵoj“, oni prefere konstruas profunde en la tero, ol alte sur la surfaco: la konstruaĵoj havas sian apartan-stilon. Impunan konstruaĵon havas la mon-bo-so. Dum la kunvenoj troviĝas tie 5—6 mil homoj. La mondaĵ, famaj bankoj kaj la Bank of England troviĝas sur la Lombard Street, kiu estas la plej riĉa strato en la mondo.

La mondaĵ asekur - societoj, aliaj financaj institucioj kaj profesioj ankaŭ havas siajn konatajn stratojn. La gazet-redakcioj troviĝas precipe en unu kvartalo. La gazeto „Daily Ekspres“ eldonas tage 2,300.000 ekz., „Daily Herald“ — 2 milionojn, The Times — ĉ. 1 miliono tage.

Ni multon vidis, sed pli multe ni ne sukcesis viziti. La mar-ekskursoj havas grandan valoron kaj meritojn por la turismo. Sed ĉefa manko estas, ke malmulte da tempo oni dediĉas por viziti la urbojn, kio okazas tre supraĵe.

Dum la ekskursoj ni veturis per aŭtoĉaroj de „Orbis“, subtera fervojo (en Londono funkcias kvar subteraj fervojoj, kiuj veturas unu super la alia), poste per aŭtobusoj, tramoj k. t. p.

MINUŠKA MANTEL (Lwów).

KUN LA VERDA STELO ĈE „VIENA VESPERO“.

Estas facile konjekteble, ke la verkaĵo ekestis sur laŭdinda principo: „Mi ne ŝatas troiĝon...“
La Red.

Tak... tak... ritme aŭdiĝas la klavoj de mia skribmaŝino.

Tik... tak... kantas mia horloĝo... antaŭen marŝadas la montriloj...

Iu delikate frapas mian hejman pordon, enŝovas leteron... blankan, enigmo-plene aspektantan leteron. Jen invito al Krakovo, al urbo de bela Wawel, de Vistulo, al urbo de verdaj ĝeamikoj... invito al „Viena Vespero“.

Tik... tak... ritme batas mia koro, ĝoj-trilon eligas mia gorĝo.

Vojaĝi!

Pri la grandeco de Londono atestas sekvantaj ciferoj: oni devas veturi 35—40 klm. por ĉirkaŭiri Londonon laŭlonge. (? Red.). Aŭtobus - linioj estas tie 583. tram - linioj — 175. aŭtobusoj — 5.000. taksioj — 8.000. En Londono estas tre malmulte da taksioj, tamen estas tie 2 milionoj da privataj aŭtoj (ĉiu kvara londonano havas propran aŭton) krome estas 2.000 tram-vagonoj. La ĉefurbo posedas 17 grandajn pontojn kaj 3.000 preĝejojn.

Karakterize estas, ke ofte dum gardostaro la militistaro estas vestita en grandaj ursaj ĉapeloj kaj pezaj, ruĝaj uniformoj, tamen tre elegantaj. La angla militistaro impresas kvazaŭ fabel-armeo. Ni adiaŭis Londonon, forportante kun ni multajn impresojn kaj agrablajn memorojn. Lulis nin la mar-ondoj. La ĉielo estis sennuba. Ni reveturis per „Polonia“ ne tra Holando, sed Norda Maro, poste senpere per Kilona Kanalo. Brünsubtel kaj Holtenaŭ. La vojaĝon ni pasigis plezure, rakontante al si pri la travivitaj impresoj. Fine okazis la tradicia kapitanbalo, kiu daŭris en bonega humoro ĝis malfrue en la nokto.

La sekvantan tagon ni alvenis en Gdynia. En la pola haveno oni akceptis nin kun muziko. Dum la dogan-revizio ĉi pasis sen malfacilaĵoj, kaj la kunveturantoj forveturis en siajn hejmojn. Sed la impresoj ĉiam denove reviviĝas ĉe ni.

La beleco de la naturo kaj la anima kontenteco apartenas al tiuj, kiuj ĝin deziras, zorgas pri tio, kaj etendas la brakojn, amantajn sunon, akvon kaj aeron.

Oskar Berman

Brilas la okuloj, ardas la vangoj.

Vojaĝi, kia plezuro!

Kofro rapide pakita. Ĉapon sur kapon, lumbildklisojn sub brakon, sur la mantel-buton-truon signon de Zamenhofa ideo. — Stacidomo — la fera monstro plenpulte spiregas... kŝŝŝ... elsiblas la vaporo... forta ekpuŝo... akra ekhurlo... lasta taksvingo...

Al Kraków! kantas la sirenoj...

Al Esperantistoj! ritme luladas la radoj. Preterflugas stacioj, blankaj, florornamitaj dometoj... muĝantaj grenkampoj... „sinjoro cikonio“ staras sur unu piedo... digne... mediteme.“)

La subiranta suno trempas la pejzaĝon

en fluantan oron... delikata vento karesas la ardantajn vangojn.

Kraków.

Homamasoj, krioj, muĝanta movado.

Heroe mi premas kofron, lumbildkliŝojn, pluvombreton, libron, gazeton.

Jen: hura! Verda kavaliro **Dr. Janczaŭek** remadas tra l' ondoj de ekscito... ek-kaptas decide miajn „vojaĝilojn" kaj antaŭen puŝiĝas...

Estas 6-a horo vespere.

Ĉe l' „komenco de Krakovo" — verdaj „geflcroj" la temperamenta, ĉiam ĝaja sinjorino **Srebrna**, la afablega, fama kunlaborantino, muzik-profesorino **Nusia Bertizanka**, konata al mi el „Pola Espisto", la interesvizaĝa, eleganta **Hanka Kantorowicz**, „E-Mc"-Mayer, la diligenta S. E. L. gvidanto — kaj — la Lwo-wa fama aranĝanto de grandstila „Viena Vespero" — redaktoro **Henryk Schnützer**.

Ripozo en mola, verda nesteto, en la hejmo de mia aminda nova amikino **Nuŝeto Bertig** — ĉirkaŭita de bonkora, ĉarma patrineto ŝia — mi revadas...

Post horo de ripozo... enspiro de freŝa aero en la plantacioj Krakovaj.

Regas la verda temperamento, ridtrilo vibras en lunlumo.

Ĉe kafo, viena valso kaj verdaj dolĉaj vortoj mi konatiĝas kun nia estimata sinjorino **Julja Neuberg**, fervora kunarangintino de l' Kongreso Krakova. Enpaŝas nia konata verkistino fraŭlino **Irena Szczepańska**, kiun mi plezure salutas... kaj kies libron „*Stońce w białym dworze*" mi kun afabla dediĉo ŝoje akceptas.

Enpaŝas la blankbarba, dignoplena timiga gardanto de ampleksa Krakova monujo, s-ro **Ludviko Kutscher**, kies okulvitroj akre brilas...

Jen: kalemburon-ŝatantan **Leoturnantan**, spriteŝon-ŝprucigantan **Lingvan-Kotatanon**, **Dr. Dreher** mi prenas al mia verda koro.

OOMOTO INTERNACIA.

Ĉu vi jam konas la plej pitoreskan organon en la Esperanta gazetaro aperantan en Japanujo? **Oomoto Internacia** aperas regule ĉiumonate, sur 32 grandformataj paĝoj: ĝia kovrilo estas dukolora, japaneca; ĝi enhavas diversajn interesajn ilustraĵojn, seriozajn kaj bonstila'n artikolojn. Literatura Kritiko, Japana Humoro, Kompara Religiscienco, Paĝo de Spiritismo, La filozofio de Oomoto, Japana Lingvo por Esperantistoj: jen estas nur kelkaj el ĝiaj rubrikaj.

Dum la „Viena Vespero" plenumiĝas fine miaj ardaĵoj kaj deziroj: ekkonatiĝi kun nia amata Esperanto-patro **Profesoro Dr. Odo Buwida**. Pro ekscito mi tremas... sed la milda, afabla rideto tuj malaperiĝas timon...

Ho, dediĉvortoj de nia Pola Gvidanto en mia memolibreto!

Ĉe l' komuna vespermanĝo mi konatiĝas kun fraŭlino **Vic-Delegitino Rena Weinsberg**, kaj kun la senlaca laboranta, fervora s-ro **Mgr. Tydor**, sinjoro **Wiesenberg**, Delegito de U. E. A. Alpaŝas s-roj **Zajczkowski**, **Eli**, la fervoraj membroj de „Societo Esperanto".

8 tagoj neforgeseblaj...

Lastaj momentoj, plenaj de emocio... adiaŭo de miaj amikoj Krakovaj.

La florojn de sinjorino **Srebrna** mi premas al miaj larmantoj okuloj... sendas lastan saluton el ekmoviĝanta trajno...

tik... tak... batas mia koro

tik... tak... kantas mia horloĝo

Pretersblas stacioj... **Tarnów**.

En suradicj trembletas verda stelo — alten svingas flageton la helokula, majstre Esperanton paroladanta U. E. A. Delegitino **Irena Traumówna**! Kun peza koro mi adiaŭis min...**) obeante la fajfantan feran ĉevaleton.

Preterflugas stacioj, blankaj florumamitaj demetoj... muĝantaj grenkampoj... sinjoro cikonio staras meditema dignoplene...***).

La subiranta suno orumas la pejzaĝon... La radoj luladas

„Ĝis revido en aŭtuno dum la E-semajno".

**) Ĝis nun neniu, eĉ la plej aĝaj esperistoj, vidis s-ron K. kun blanka harbo. Scivole! ni demandis lin: „ĉu vere? Sed li asertas, ke ankau dum maskobalo ne!

*) Kial ĝi enmeditiĝis?

***). Kion faris dume la venantino?

****) Ĉu la sama?

Kompare al ĝia amplekso, Oomoto Internacia estas la plej malkara el ĉiuj Esperanto-gazetoj. Internacia redakcio — internacia legantaro: jen ĝia devizo. Oriento kaj Okcidento, unuigu per Esperanto. Ĉiu vera Esperantisto devas legi la oficialan organon de **Universala Homama Asocio**.

Sendu vian kotizon (5 svisajn frankojn aŭ egalvaloron por unu jaro) al **Oomoto Internacia** — **Kameoka**, Kioto-hu — Japanujo.

POLLANDA KRONIKO

Bydgoszcz. „Dziennik Bydgoski” aperigadas daŭre Esp-angulojn. Inter aliaj interesaj novaĵoj aperis en ili ampleksa raporto, verkita de s-ro prof. Sygnarski pri la Viena konferenco. — Esp-Societo aranĝis ĉefkunveno, dum kiu oni reelektis s-on E. Fethke prezidanto.

„VIENA VESPERO” EN KRAKÓW.

Instigite de Lvova bonsukcesa, grandstila „Viena Vespero” okazis, dank’ al la fervora komuna laboro de Krakovaj Esperantistoj, ĉefe de nia estimata Sinjoro Profesoro Dr. Odo Bujwid, sub protektorato de s-ro Urb-Prezidanto **Mieczysław Kaplicki** la „Viena vespero”,

la 26. de majo 1934,

kiel eĉo de Esperantista Mondkonferenco en Vieno.

La „Vienan Vesperon” malfermis la estiminda pola esp.-gvidanto, Profesoro Dr. Odo **BUJWID**, raportinte interesajn faktojn pri la Viena mondkonferenco.

Salutojn el Vieno kaj blua Danubo transdonis la bonkonata Viena Esperantistino f-ino **Minuška Mantel**.

Ĉarmis per majstra pianludo la talentoplena 10-jara Halusia **Schwarzenberg-Czerna**, tondre aplaŭdita de multnombra aŭskultantaro.

Multe plaĉis la dialogita legendo pri la Stefana Turo, verkita de la krakova literaturistino Irana **Szczepańska** plenumita de la aŭtorino kaj la kapablega, ĉarma fraŭlineto **Roma Manberówna**.

La konata **Wachsmann-baledo**, konsistanta el ĉarmaj, lertaj dancantinoj, plejparte infanoj, elvokis admiron de la ravita publiko.

Favore akceptitaj kaj danke aplaŭditaj estis la belaj Vienaj kantoj de la juna Viena operetkantistino fraŭlino **Haendel** kaj la belecaj prezentadoj de la konata Krakova Film-aktorino **Ankwicz-Szykowska**.

Pianakompanis s-ro Profesoro **Wallek-Walewski** kaj s-ro Richard Gert.

Tondraj, senfinaj aklamoj de la ravita publiko montris al la aranĝantoj, ke ili lerte kaj bele reprezentis,

Vienan urbon kaj Vienan muzikon.

Lunde, la 28. an de majo okazis en Industria Muzeo

„**Gaja Promenado tra Vieno kaj vojaĝo tra Aŭstrio**”

gvidita en ĉarma maniero per lumbildoj de f-ino **Minuška Mantel**.

Lwów. Preterpasontaj nian urbon samideanoj bonvolu 2 tagojn antaŭe sciigi Dr. Karol Klein Del. de UEA. ul. Leona Sapiehy 24, aŭ f-inon M. Mantel V. D. U. E. A., ul. Janowska 109. Ambaŭ Delegitoj stacidomservas, gvidas dum restado.

Nowogródek. En „Gazeta Nowogródzka” Nr. 5 aperis artikolo de s-ro ing. Chmieliński pri Esperanto.

Tarnobrzeg. Finiĝis bonsukcesa kurso de 18 gimnazianoj, gvidita de s-ro Toczyski.

Wilno. Lastatempe estas en nia urbo organizitaj du grandaj ekspozicioj: de afiŝoj, plakatoj de internaciaj foiroj kaj de sporto - turismo. La esperantista Rondo ĉe Vilna Juda Turista S-to (Z. T. K.-TERC) pruntis al direkco diversajn ekspoziciajn materialojn (afiŝojn, plakatojn, gvidlibrojn ktp.) en esperanta lingvo, kio estis bonega propagando por niaj ideoj kaj lingvo en Vilno. Nian lastan esperantan kurson, gviditan de S-ano S. Szyk laŭ rekta metodo, finis 20 ĉelernantoj, kiuj nun vizitos la klubon de Vilna Esp. S-to „Universo”.

Jus aperis la senpacience jam atendata
11-a eldono de
BES-ADRESARO

de esperantistoj el ĉiuj landoj kun pli ol 1.000 adresoj kaj preskaŭ 100 portretoj de E-istoj el pli ol 40 landoj, kun detala registro de aliĝintoj laŭ profesio, inklinoj kaj fakoj, tiel ke ĉiu tuj povas trovi la deziran adreson! Tiu ĉi belaspekta, modele aranĝita broŝuro, kiu enhavas kun bilda, registra kaj anonca partoj 110 paĝojn, estas bezonega kaj unika helpilo por ĉiu esperantisto kaj kostas sole 1 Fsv = 1.8 p. zł. (4 resp. kup.) aŭ egalvaloron. Ricevebla en ĉiuj E-librejoj, ĉe niaj reprezentantoj aŭ rekte ĉe l' eldonejo

BES (Boh. E-Servo). POTSTEJN
Ĉeĥoslovakujo.

Aliĝoj por la nova, 12-a eldono, estas jam akceptataj. Aliĝi kotizo kun senpaga adresaro estas sole 1 Fsv, publikiĝo de portreto kostas 0.50 Fsv. — Ĉiu deka aliĝonto ricevos premion en la valoro de 1 ĝis 25 Fsv. — Postulu senpagan, 12-naĝan ilustritan prospekton, kie vi trovos detalajn pri ĉio!

Reprezentanto pod Poluo: J. Zawada, Warszawa, Nowogródzka 19/25.

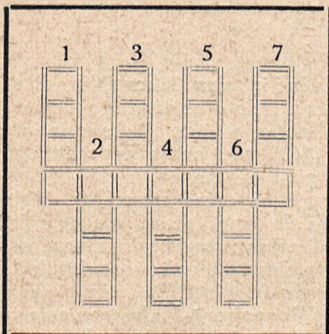
DISTRAĴOJ

En la nuna numero ni prezentas lastan serion de enigmoj de la III. Konkurso. La enigmoj 10. 11. kaj 12. valoras po 2 punktoj, la enigmo 13 — 3 p. La solvojn ni petas sendi ĝis 15. VIII. k. j. En la plej

proksima numero de „P. E.” kiu aperos post la ferioj, ni publikigos rezulton de la Konkurso. Aŭtoro de la enigmoj estas s-o Bruno Reichberg, Riga, Latvio.

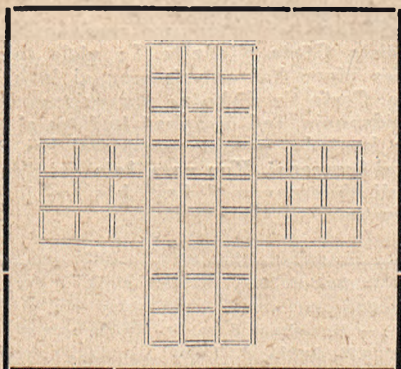
10. LISTEL-ENIGMO.

a, b, c, d, e, e, e, k, l, l, m; m, n, o, o, o, o, o, o, o, p, p, r, t, u, v, v.

Signifoj de l' vortoj: En la meza horizontala vico — Pafajo; en la vertikalaj vicoj — 1. nombro, 2. preparajo, 3. cifero, 4. frukto, 5. adverbo, 6. konstruajo, 7. besto.

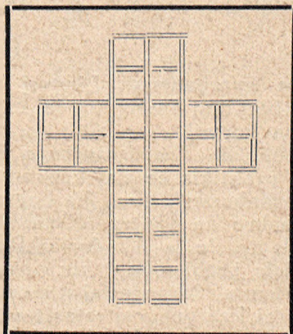
12. LITERKRUCO.

a, a, a, a, a, d, d, e, e, e, e, e, g, g, i, i, i, l, l, n, n, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, p, p, r, r, s, s, s, s, s, s, t, t, t, t, t, t.

La unua vorto horizontale kaj vertikale signifas: konatan lingvon; la dua vorto — scienculon; la tria — feliĉan homon.

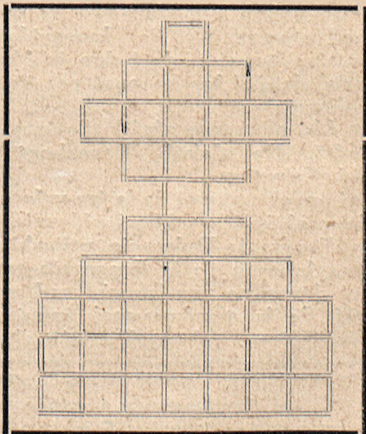
11. KRUC-HOMOGRAMO.

e, e, e, f, i, i, i, l, l, n, o, o, o, o, r, r, r, s, t, t, t, u, v, v.

La du vortoj horizontale signifas: tempon kaj personon; la vortoj vertikale — parton de domo kaj ilon.

13. MONUMENT-ENIGMO.

a, a, a, a, a, c, c, d, d, e, e, i, i, j, k, k, k, l, l, m, n, n, n, n, n, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, r, r, r, t, t, u, u, z.

La vortoj en la meza vertikala vico signifas: parton de la konata maro; la vortoj en la horizontalaj vicoj — literon, adverbon, akvon, kanton, literon, ciferon, beston, manĝaĵon, birdon, instrumenton.

ADRESOJN de esperantistoj kaj de ĉiuj E-entreprenejoj, de firmoj kaj hoteloj uzantaj E-on, kolektas por sia „BES-Adresaro de esperantistoj el ĉiuj landoj, Ing. L. Berger, POTSTEJN, Ĉeĥoslovakujo. — Skribu tre legeble la adresojn!

S-ano Jan Krause (Chcynice, Pom., Krajeowe Zakłady Opieki Społ., Dom Pracy Dobrowolnej) — senlabora depost 2 jaroj kompostisto-linctipisto petas helpon trovi al li laboron.

RECENZOJ.

„Lingva kvaronhoro“. Lingvaj problemoj traktitaj kaj klarigitaj de P. Nylén. (En sveda lingvo).

La Stokholma Esperantogrupo de kelkaj jaroj praktikis ĉe siaj kunvenoj „lingvan kvaronhoron“, kiam ĝia lingva spertulo, membro de Lingva Komitato kaj vicprezidanto de la Akademio Paul Nylén klarigis problemon, kiu povas doni malfacilaĵojn al la nelertaj esperantistoj. Tiuj lingvaj kvaronhoroj estas tre ŝataj, kaj s-ro Nylén nun kolektis kelkajn el siaj temoj kaj lia libreto estas envicigita en la serio de Sveda Esperanto-Federacio, kiu trovis plej varman akcepton. La deziro de la verkinto kaj la eldonintoj estas, ke la libro instigu al la grupoj ĉie en la lando (kaj en la tuta mondo) seki la ekzemplon donitan. Krome, la libro estas tre valora por studentoj de la lingvo sed precipe por la kursgvidantoj, kiuj sentas bezonon de helpo je klarigo de certaj detaloj kaj bezonas por tio bonajn ekzemplojn.

„Per kio ni amuzu nin?“ Societo- kaj dancludoj. De Jakób Rozenberg kaj E-nfrid Malmgren.

La tri unuaj numeroj de la tre valora serio de praktikaj manlibroj eldonata de Sveda Esperanto-Federacio pritraktis la seriozan laboron de la Esperanto-grupoj. Sed ni devas ne nur labori, sed ankaŭ amuziĝi. Se la grupkunvenaj programoj ofte estas tre „malĝrasaj“ rilate al pro-

Veturonta Palestinon deziras korespondi kun elmigrontoj kaj kun palestinaj gesamideanoj. Erna Finkelkraut, Warszawa, str. Polna 66, m. 1. Polujo.

Skoltan tendaron de 16. VII.—31. VII. k. j. aranĝas Esp.-fako de centro de slovakaj katolikaj skoltaj. Loko de l' tendaro: Banská Bystrica — meze de Slovakujo sub montaro Tatry ĉe rivero Hron. Adreso de prepara komitato: Bratislava, Kapitulska 18, Ĉeĥoslovakujo.

paganda kaj instrua laboro, ili ofte estas senenhavaj rilate al amuzigo de la grupanoj. Ni ne estu ĉiamaj gravmienuloj, ĝojoj kaj gajo regu en la esperantistaj rondoj — post la laboro.

Plej valoraj estas amuzadoj, kiujn partoprenas la anoj mem. Ne nur komuna kartado estas ĉiam praktikinda, sed ofte oni povas aranĝi ankaŭ societoludojn aŭ liberaerajn ludojn. En tiaj okazoj la libro de Rosenberg-Malmgren estas valora helpilo. Se oni uzos la enhavon de tiu libro, oni „lernas dum oni amuziĝas“.

Ĉiu volumo kostas 1 sv. kr. Ili estas riceveblaj ĉe Eldona Soc. Esperanto, Poŝtfako 698, Stockholm 1.

LA ESPERO KAJ LA TAGIĜO SUR GRAMOFONDISKO.

La plej multe konataj kaj ŝatataj esperantaj kantoj. La Espero de D-ro Zamenhof kaj La Tagiĝo de Antoni Grabowski nun estas haveblaj sur gramofona disko eldonita de Eldona Societo Esperanto, Stockholm. Prezo sved. kr. 3.50.

La diskon surkantis juna sveda operetkantisto Gösta Kjellertz. La vigla takto donas vivon kaj entuziasmon al la kantado. Certe tiu disko ne nur ŝuigos niajn samideanojn, sed ĝi ankaŭ instigos al pli ofta kantado, precipe en grupaj kaj publikaj kunvenoj. Kun vera ĝojo oni devas saluti tiun novan diskon, kiu tre longe malestis.

PRENUMERATA: rocznie zł. 8.—, półrocznie zł. 4.— Dla Towarzystw i grup esper. rocznie zł. 6.— Zagranicą: 5 fr. szw. Numer pojedynczy zł. 0.70, podwójny zł. 1.40.

OGŁOSZENIA: 1/2 strony zł. 80.— 1/4 strony zł. 15.— 1/8 strony zł. 10.— Korespondencja: male ogłosz. z 10 słów (prócz adresu) zł. 1.—

REDAKCJO KAJ ADMINISTRACJO: KRAKOW, LUBICZ 34.

KONTO P. K. O. NR. 400.600

ABONO: jare zł. 8.—, duonjare zł. 4.—. Por societoj kaj grupoj esperantistaj jare zł. 6.— Eksterlande 5 sv. fr. Aparta numero zł. 0.70 duobla zł. 1.40.

ANONCOJ: 1/2 paĝo zł. 30.— 1/4 paĝo zł. 15.— 1/8 paĝo zł. 10.— Korespondado: anonceto de 10 vortoj (krom adreso) zł. 1.—

Drukarnia L. Gronosin i Skł. Kraków, ul. Stolarska 6.

Redaktor odpowiedzialny: Juliusz Kriss.

KUPONO N-RO 4
POR
III ENIGMOKONKURSO.